

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ТЕОРІЯ ІНСТРУМЕНТУВАННЯ

Спеціальність	025 Музичне мистецтво	
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	
Ступінь вищої освіти	Бакалавр	
Освітньо-професійна програма	Музикознавство та композиція Хорове та оперно-симфонічне диригування	
Курс	1	
Семестр	1-2	
Обсяг дисципліни (години / кредити ЄКТС)	180 годин / 6 кредитів ЄКТС	
Статус дисципліни (обов'язкова / вибіркова)	Обов'язкова	
Мова викладання	Українська	
Інформація про викладача	Прізвище, ім'я, ім'я по батькові	Малий Дмитро Миколайович
	Науковий ступінь, вчене/почесне звання	Кандидат мистецтвознавства
	Посада	Старший викладач кафедри композиції та інструментування
	Профіль викладача, e-mail	http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/composition/Malyi.pdf dmytro.malyi@num.kh.ua
Анотація	«Інструментознавство і теорія інструментування» входить до переліку дисциплін професійної та практичної підготовки за фахом композиторів, музикознавців і оперно-симфонічних диригентів. Дисципліна складається з двох блоків: 1. Інструментознавство; 2. Теорія інструментування. У першому блоці вивчаються інструменти симфонічного оркестру. Другий блок передбачає опанування здобувачами теорії інструментування. Важливим складником в обох блоках є аналіз партитур композиторів XVII-XXI століть.	
Мета дисципліни	Вивчення технічних і виразових можливостей інструментів симфонічного оркестру; їх використання в сольній, ансамблевій і оркестровій композиторській практиці, а також теоретичних основ, прийомів, методів і засобів інструментування.	

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>PH4. Аналізувати музичні твори з визначенням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.</p> <p>PH8. Демонструвати музично-аналітичні навички під час створення виконавських, музикознавчих, композиторських та педагогічних інтерпретацій.</p> <p>PH9. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, уміння перекладати музичні твори для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).</p> <p>PH12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.</p> <p>PH15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.</p> <p>PH17. Демонструвати аргументовані знання щодо особливостей музичних стилів різних епох.</p>
<p>Загальні компетентності</p>	<p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК12. Здатність працювати автономно.</p>
<p>Фахові (спеціальні) компетентності</p>	<p>СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.</p> <p>СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності теорії та практики музичного мистецтва.</p> <p>СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення в теорії, історії та методології музичного мистецтва.</p> <p>СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.</p> <p>СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання в практичній діяльності.</p> <p>СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.</p> <p>СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.</p> <p>СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.</p> <p>СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.</p> <p>СК15. Здатність здійснювати редакторську/</p>

	<p>менеджерську/ лекторську/ аранжувальну/ звукорежисерську діяльність у сфері музичного мистецтва.</p> <p>СК17. Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.</p> <p>СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві, композиторській творчості та музичній педагогіці.</p>
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p><i>Тема 1.</i> Оркестр: класифікація, склади. Камерний ансамбль: види, склади. Основи диригентської техніки.</p> <p><i>Тема 2.</i> Основи музичної акустики. Тон і шум. Обертонний ряд. Основні характеристики (параметри) звуку: джерело звуку, способи звуковидобування. Класифікація інструментів. Симфонічна партитура: система, ключі, транспональні інструменти.</p> <p><i>Тема 3.</i> Група смичкових інструментів симфонічного оркестру: прийоми гри, штрихи, артикуляція.</p> <p><i>Тема 4.</i> Позиційна техніка гри на струнних. Акорди.</p> <p><i>Тема 5.</i> Натуральні флажолети.</p> <p><i>Тема 6.</i> Штучні флажолети.</p> <p><i>Тема 7.</i> Використання струнних у сольних, ансамблевих і оркестрових творах.</p> <p><i>Тема 8.</i> Група дерев'яних духових інструментів. Родові й видові інструменти. Звуковидобування. Діапазон, реєстри.</p> <p><i>Тема 9.</i> Дерев'яні духові: прийоми гри, штрихи, артикуляція.</p> <p><i>Тема 10.</i> Використання дерев'яних духових у сольних, ансамблевих і оркестрових творах.</p> <p><i>Тема 11.</i> Група мідних духових інструментів. Звуковидобування. Діапазон, реєстри.</p> <p><i>Тема 12.</i> Мідні духові: прийоми гри, штрихи, артикуляція.</p> <p><i>Тема 13.</i> Особливі прийоми гри на кожному з мідних духових.</p> <p><i>Тема 14.</i> Використання мідних духових у сольних, ансамблевих і оркестрових творах.</p> <p><i>Тема 15.</i> Група ударних. Класифікація, прийоми гри, штрихи, артикуляція.</p> <p><i>Тема 16.</i> Використання ударних у сольних, ансамблевих і оркестрових творах.</p> <p><i>Тема 17.</i> «П'ята оркестрова група»: арфа, клавішні, електро-акустичні та інші інструменти. Звуковидобування, прийоми гри. Використання інструментів «п'ятої групи» у сольних, ансамблевих і оркестрових творах.</p> <p><i>Тема 18.</i> Співочі голоси: діапазони, теситури. Хор: види, використання. Виконавські прийоми, штрихи, артикуляція, особливості нотного запису.</p>

	<p><i>Тема 19.</i> Вокальна і хорова фактура. <i>Тема 20.</i> Використання інструментів і голосів у сучасній музиці. «Розширена» інструментальна і вокальна техніка. <i>Тема 21.</i> Інструментування як частина творчого процесу. Тембр (колорит) як виразовий засіб. Роль і види унісонів. Роль і види дублювання. <i>Тема 22.</i> Найпростіші способи інструментування мелодичної лінії й гармонії. <i>Тема 23.</i> Оркестрова фігурація і оркестрова педаль. <i>Тема 24.</i> Фактура струнної групи камерного і симфонічного оркестрів. <i>Тема 25.</i> Використання дерев'яної групи камерного і симфонічного оркестрів, її поєднання зі струнними та іншими духовими. <i>Тема 26.</i> Використання мідної групи камерного і симфонічного оркестрів, її поєднання зі струнними і дерев'яними духовими. <i>Тема 27.</i> Використання ударних у камерному і симфонічному оркестрах. <i>Тема 28.</i> Використання інструментів «п'ятої групи» у камерному і симфонічному оркестрах. Особливості інструментування творів для соліста з оркестром і творів з участю співаків і хорів. <i>Тема 29.</i> Оркестрова поліфонія. <i>Тема 30.</i> Мішана оркестрова фактура. Оркестрове crescendo і diminuendo.</p>
Види занять	Лекційні, практичні заняття, самостійна робота
Методи навчання	Словесний метод (лекція, дискусія на практичних заняттях), практичний метод у поєднанні з наочним методом (демонстрація і аналіз партитур на практичних заняттях, ілюстрація теоретичних положень лекцій); робота з навчально-методичною і науковою літературою (конспектування) з метою поглиблення знань, набутих на лекційних заняттях і підготовки до практичних занять; відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); самостійна робота (аналіз партитур, виконання практичних завдань, підготовка до практичних занять – робота з науковою, навчально-методичною літературою, опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до тестових контрольних робіт в 1 семестрі).
Форми та методи оцінювання	Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до Положення про організацію та проведення поточного та семестрового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти. Поточний контроль: 1 семестр – виконання практичних і тестових завдань. 2 семестр – виконання практичних завдань. Підсумковий семестровий контроль: 1 семестр залік. Оцінювання здійснюється за

	<p>накопичувальною системою за результатами поточного контролю. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.</p> <p>2 семестр – екзамен: усна відповідь на 2 теоретичних питання з переліку екзаменаційних питань, аналіз фрагмента симфонічної партитури з точки зору технічних і виразових можливостей інструментів, оркестрових груп, принципів і прийомів оркестрування.</p> <p>Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни й отримання за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 20 балів.</p> <p>Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.</p>
<p>Особливості та політики дисципліни</p>	<p>Під час вивчення навчальної дисципліни викладач та здобувачі комунікують завдяки таким засобам, як: листування через e-mail, посилання на google-диск, телефонний зв'язок, Viber, Telegram.</p> <p>Від студентів очікується регулярне відвідування усіх видів занять згідно з розкладом.</p> <p>Порядок повторного проходження контрольних заходів та ліквідації академічної заборгованості визначено Положенням про організацію та проведення поточного та семестрового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти.</p> <p>Необхідною вимогою під час навчання є дотримання академічної доброчесності (списування [в т. ч. і з використанням гаджетів] під час поточного та підсумкового контролю заборонено).</p> <p>В Університеті панують взаємоповага, шанобливість, чесність.</p>
<p>Рекомендовані джерела інформації</p>	<p>Adler S. (2002). <i>The study of orchestration</i>. 3rd ed. New York: Norton.</p> <p>Casella A., Mortari W. (2004). <i>The Technique of Contemporary Orchestration</i>. Eng. Translation with contemporary Applications by T. V. Frascillo. Milan: Ricordi.</p>

Силабус розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Інструментознавство та теорія інструментування», затвердженої науково-методичною радою Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського 30 серпня 2023 р., протокол №1.